

[B] **EEN MENSELIJK TERRORISME. OVER “VREDE ZIJ MET U, ZUSTER” VAN CHRIS DE STOOP**

Het gebeurt de laatste jaren niet zo vaak meer dat moslims als mensen worden voorgesteld. Echte mensen, bedoel ik dan, met hun eigen, individuele geschiedenis; met hun gelukte en mislukte liefdes; hun complexen en frustraties; hun fouten en talenten. Echte mensen, die dom kunnen zijn of slim; lui of energiek; die een goede of slechte verstandhouding kunnen hebben met hun ouders; en die in hun leven een evolutie doormaken. De laatste tijd hebben wij – en met ‘wij’ bedoel ik wat wij daar altijd mee bedoelen: autochtone, niet-islamitische westerlingen – de neiging moslims voor te stellen als robots die uitvoeren wat de Koran hen voorschrijft. Gefascineerd en verontrust door de belangrijke rol die religie inneemt in het leven van onze islamitische medeburgers hebben velen zich enthousiast op de tekstexegese van de Koran gestort. Die analyse krijgt de voorkeur op een – hoe zullen we het noemen? – meer *holistische* benadering, waarin naast het religieuze ook aandacht is voor de andere aspecten van de menselijke persoonlijkheid.

Het bovenstaande geldt a fortiori voor hoe er over jihadistische moslims wordt gepraat. Aangezien zij zich zélf permanent beroepen op het heilige boek om hun antiwesterse guerrilla te legitimeren kan het hun critici niet verweten worden dat ze hetzelfde doen. Hoe iemand jihadi *wordt*, welk levensparcours hij heeft afgelegd: dat is allemaal niet zo belangrijk. Zij en wij doen precies hetzelfde: we lezen de Koran.

Het is een van de grote verdiensten van *Knack*-onderzoeksjournalist Chris De Stoop dat hij dat laatste precies níét doet. In *Vrede zij met u, zuster. Het verhaal van een westerse zelfmoordterroriste* vertelt hij over het leven en de dood van de Belgische Muriel Degauque, een bekeerlinge die samen met haar Marokkaans-Belgische echtgenoot vanuit Brussel naar Irak trok om zich daar, op een nogal knullige manier, in haar auto op te blazen. De Stoop doet dat met een minutieuze aandacht voor alle persoonlijke factoren die haar dreven tot die daad, in die mate zelfs dat het politiek-religieuze wat op de achtergrond dreigt te raken.

We leren Degauque kennen als een vrouw met een trauma: ze is geboren zonder baarmoeder. Ze lijdt aan de ziekte van Rokitansky, een genetische

aandoening die één op de twintigduizend vrouwen treft. Als ze dat laat in haar puberteit ontdekt – anders dan haar leeftijdgenotes begint ze niet te menstrueren – belandt ze in een ernstige crisis. “Het is alsof ze van haar identiteit werd beroofd”, schrijft De Stoop. “Alsof ze haar toekomstbeeld in duigen zag vallen... Zij accepteerde zichzelf niet.” De troosteloze wijk aan de rand van Charleroi waar ze opgroeit, biedt sowieso niet veel stichtends aan een opgroeiende puber uit een arbeidersmilieu. Om haar gemis aan vrouwelijkheid te compenseren kleedt Muriel zich uitdagend, heeft ze aan elke vinger een ander vriendje, leeft ze zich uit in een motorbende en geraakt ze aan de drugs. Als haar oudere broer in een verkeersongeval overlijdt, ontspoot ze totaal. Ze raakt verslaafd aan cocaïne, woont samen met een crimineel die haar slaat, en gaat een schijnhuwelijk aan met een Marokkaan die haar daarvoor 150.000 frank belooft – geld dat ze nooit zal zien. Ze onderneemt ook een zelfmoordpoging.

Toch vindt ze uiteindelijk weer een houvast. Eerst in haar Algerijnse echtgenoot Fouad, die voor de oorlog met het GIA uit zijn land is gevlucht en die haar weer zin in het leven doet krijgen. Daarna in de islam, het geloof dat ze door Fouad leert kennen – en steeds strikter gaat toepassen. “Zij putte kracht uit haar geloof”, schrijft De Stoop. Ze blijft het er vreselijk moeilijk mee hebben dat ze nooit kinderen zal kunnen krijgen, maar de islam biedt haar een verklaring waaróm ze dat leed moet torsen. “Dit was haar voorbestemming... Dit was haar beproeving... Muriel zou de beproeving doorstaan door het eeuwige te verkiezen boven het wereldse.” Al snel gaat ze daar obsessief in op, veel meer dan haar echtgenoot, die net op zoek is naar een beter leven in het hier en nu – en niet pas in het hiernamaals. “Voor Fouad leek ze op een kind dat zingt om de angst voor het donker te bezweren”, zegt De Stoop. Een scheiding is dan ook onvermijdelijk.

Een gelijkaardig gemis zien we bij Issam Goris, Muriels tweede echtgenoot, die het buitenechtelijke kind is van een Marokkaanse moeder en een Belgische man, naar wie hij zijn hele leven op zoek zal blijven. Ook hij ontspoot in zijn jeugd, ook hij vindt in de islam een houvast, ook hij wordt almaar obsessiever en politiek radicaler om dat houvast te blijven behouden. “De vader die Issam miste, was een gewicht dat steeds meer op hem was gaan

Muriel Degauque, over wie Chris De Stoop *Vrede zij met u, zuster* schreef, achtereenvolgens als jong meisje, als bekeerde moslima en als jihadi.

drukken”, schrijft De Stoop. “Dit was een grote spierbonk, een man die gezag genoot als aderlater en exorcist, en toch kwam hij soms over als een verwaald kind.”

De laatste stap in Issams politieke radicalisering – die hem uiteindelijk als jihadi in Irak brengt, waar het Amerikaanse leger hem doodschiet, luttele uren voor hij een aanslag wil plegen – komt er nadat een ultieme poging om in contact te komen met zijn verdwenen vader op niets is uitgedraaid. “Tegen zijn vrienden begon hij nu steeds vaker over de kwestie die zijn ziel zo bezwaarde. Hij, Issam Goris, half Arabier en half Belg, halfbloed en bastaard, ongewenst kind van een Belgische losbol en een Marokkaanse cabaretdanseres, wilde zijn wortels vinden maar slaagde er niet in. Die onzekerheid leek aan zijn binnenste te vreten als een worm.” Beide ongelukkige zielen raken steeds meer geobsedeerd door de dood – en dan in het bijzonder de martelaarsdood, die hen van alle zorgen zou bevrijden.

De Stoops portret geeft iets schrijnends aan een verhaal dat verder, paradoxaal genoeg, zowel beangstigend als burlesk is. Naast Issam Goris en Muriel Degauque leren we nog verscheidene Brusselse personages kennen die allemaal de diepe, blinde tunnel van de politiek-religieuze radicalisering ingeslagen zijn, en van wie enkelen daadwerkelijk naar Irak reizen om deel te nemen aan het verzet

tegen de Amerikaanse bezetting. Een van hen sterft, een ander komt zwaar invalide terug, anderen geraken niet verder dan Damascus, waar ze vruchteloos wachten om “de oversteek” naar Irak te mogen maken. Bij elk van hen valt evenwel het amateurisme op; de kleinschalige kantjes (een jihadi trouwt in Damascus terwijl hij ook in België nog een vrouw heeft, en weet zich vervolgens geen houding te geven in de ruzies tussen zijn twee vrouwen); het geknoei. De Belgische staatsveiligheid blijkt elke e-mail, elke gsm-oproep, elke chatconversatie te kunnen volgen. Het heeft bijna iets marginaals: kleine losers die trachten een zekere grootsheid aan hun leven te geven door deel te nemen aan iets wat *larger than life* is, de wereldwijde jihad. Ware het niet dat die losers gewillig kanonnenvlees zijn in de handen van gevaarlijkere ideologen.

Ook Issam en Muriel gaan een roemloos einde tegemoet: nadat ze in hun eigen Mercedes vanuit Brussel helemaal tot in Irak gereden zijn – tot verbijstering van de lokale strijders, die het zaakje eerst niet vertrouwen – slaagt Muriel erin om haar bomauto vol explosieven, net voor de finale knal, per ongeluk in de modder van de berm vast te rijden. Ze ontploft te vroeg: het Amerikaanse konvooi waarop ze het gemunt had, rijdt haar verbaasd en ongedeerd voorbij. Vervolgens is Issam zo dom om het nieuws van haar dood met zijn gsm te melden aan de

vrienden in Brussel, en *en passant* zijn eigen aanslag te voorspellen voor de dag nadien. De Staatsveiligheid tipt de Amerikanen, die Issam dankzij het gsm-signaal kunnen opsporen en doodschieten.

De Stoop vertelt, in zijn eigen woorden, “een verhaal over de banaliteit van terrorisme, en over de alledaagsheid van radicalisme”. Het gevaar daarbij is dat zo’n benadering het terrorisme en het radicalisme zelf zou banaliseren. En inderdaad, een kritiek op dit boek zou kunnen zijn dat het te weinig oog heeft voor de politiek-ideologische onderbouw, voor de verleidelijke aantrekkingskracht van het jihadistische gedachtegoed, en hoe dat voortspuit uit de islamitische traditie zelf. Maar anderzijds: er zijn al zoveel van die analyses dat dit boek aanvoelt als een windvlaag in een bedompte kelder. Om het met een collega van De Stoop te zeggen: het zijn net mensen. Het doet goed dat nog eens te lezen.

TOM NAEGELS

CHRIS DE STOOP, *Vrede zij met u, zuster. Het verhaal van een westerse zelfmoordterroriste*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2010, 288 p.
